

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 06.09.2007, sp. zn. 25 Cdo 65/2006, ECLI:CZ:NS:2007:25.CDO.65.2006.1

Číslo: 20/2009

Právní věta: O porušení povinnosti nájemce vrátit pronajatou věc po skončení nájmu pronajímateli jde i tehdy, způsobila-li nemožnost vrácení předmětu nájmu třetí osoba.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.09.2007

Spisová značka: 25 Cdo 65/2006

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 420 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 670 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 683 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

M ě s t s k ý s o u d v B r n ě rozsudkem ze dne 1. 9. 2004 zamítl žalobu na zaplacení částky 160 000 Kč s příslušenstvím, které se žalobce domáhal z titulu náhrady škody za autojeřáb, jehož byl vlastníkem a jenž byl odcizen v době, kdy jej měl žalovaný v nájmu. Zároveň soud rozhodl o náhradě nákladů řízení. Předchozí rozsudek soudu prvního stupně ze dne 30. 6. 1999, jímž byla žaloba zamítnuta, byl usnesením odvolacího soudu ze dne 16. 12. 2002 zrušen a věc byla soudu prvního stupně vrácena k dalšímu řízení s tím, aby se soud prvního stupně zabýval uplatněným nárokem i z hlediska, zda za situace, kdy je mezi účastníky uzavřena nájemní smlouva podle § 663 a násl. obč. zák., si žalovaný počínal ve smyslu § 670, věty první, cit. zákona tak, aby ke škodě nedošlo. V řízení bylo zjištěno, že na základě nájemní smlouvy uzavřené dne 29. 9. 1995 žalobce pronajal žalovanému hydraulický autojeřáb na dobu určitou od 1. 10. 1995 do 1. 10. 1996 za nájemné ve výši 14 457 Kč měsíčně. Dne 26. 1. 1996 v 8.40 hod. žalovaný oznámil na obvodním oddělení policie odcizení autojeřábu z parkoviště při ulici J. v B., kde ho zaparkoval kolem 12.00 hod. předchozího dne. Podle znaleckého posudku byla cena odcizeného autojeřábu 230 600 Kč. Usnesením ze dne 30. 6. 1997 Policie ČR podle § 159 odst. 4 tr. řádu věc odložila, neboť se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující konat trestní stíhání proti určité osobě. K parkování autojeřábu na ploše při ulici J. si žalovaný zajistil předběžný souhlas ÚMČ. Soud prvního stupně vyloučil aplikaci § 421 obč. zák., neboť žalovaný nepřevzal od žalobce věc, jež má být předmětem jeho závazku, a dovodil, že ze smlouvy uzavřené mezi účastníky nevyplývala žádná povinnost žalovaného pronajaté vozidlo speciálním způsobem zabezpečit nebo parkovat výhradně v oploceném areálu žalobce, i když tuto možnost podle smlouvy

měl. Soud konstatoval, že žalovaný dostatečně pečoval ve smyslu § 670 obč. zák. o to, aby na věci nevznikla škoda, neboť vozidlo parkoval na ploše k tomu určené, poblíž svého bydliště a dohodnutým způsobem ho zabezpečil. Odcizení autojeřábu bezodkladně oznámil na příslušném oddělení Policie ČR a z nájemní smlouvy pro něj nevyplývala žádná povinnost předmět nájmu pojistit. Soud prvního stupně proto uzavřel, že není dána odpovědnost žalovaného podle § 420 obč. zák., když žalobci vznikla škoda v důsledku odcizení vozidla neznámou osobou – v příčinné souvislosti s jednáním neznámého pachatele, avšak žalovaný žádnou právní povinnost neporušil a nemůže odpovídat za náhodu.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 20. 6. 2005 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 160 000 Kč, ve výroku o příslušenství pohledávky a ve výroku o náhradě nákladů řízení jej zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu věci zjištěného soudem prvního stupně, avšak neztotožnil se s jeho právními závěry. Uvedl, že míra povinností nájemce ve vztahu k ochraně předmětu nájmu před možným vznikem škody se odvíjí od okolností daného případu a je dána nejen charakterem předmětu nájmu, ale především možnostmi, které nájemce má, a to i s ohledem na znění nájemní smlouvy, a okolnostmi, za nichž je nájemní smlouva uzavírána. Podle nájemní smlouvy se účastníci dohodli na možnosti parkování v areálu provozovny pronajímatele, nájemce ji však odmítl v podstatě z ekonomických důvodů. Pokud žalovaný možnost parkování vozidla v oploceném areálu žalobce nevyužil, odvolací soud míru jeho rizika (i míru zabezpečení autojeřábu) poměřoval právě s ohledem na tuto poskytnutou možnost. Vzhledem k tomu, že žalovaný zanechal autojeřáb na neoplocené, resp. jinak nezajištěné ploše, která se nalézala na místě méně chráněném (v podstatě zcela nechráněném), a nevyužil smluvně zajištěnou možnost bezpečnějšího parkování vozidla, odvolací soud dospěl k závěru, že z hlediska toho, co bylo možno po žalovaném požadovat ve směru zajištění autojeřábu před možným vznikem škody, žalovaný své povinnosti nesplnil, a proto odpovídá za vzniklou škodu. Protože žalobce požaduje méně, než činí hodnota jeřábu podle znaleckého posudku, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobě co do částky 160 000 Kč vyhověl.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a podává je z důvodu nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem, který za stěžejní otázku považoval možnost parkování autojeřábu v areálu žalobce. Dovolatel poukazuje na to, že měl souhlas příslušného úřadu městské části k parkování autojeřábu v místě, kde byl odcizen, a počínal si proto zodpovědně, když parkoval v místě k tomu účelu vyhrazeném, navíc kde parkovala i další nákladní auta. Namítá, že dohodnutá možnost parkování v areálu provozovny pronajímatele byla pouze určitou možnou výhodou nájemce, avšak není zřejmé, zda lze toto místo považovat za bezpečnější z hlediska možného útoku zloděje, a nebylo jeho smluvní povinností parkovat na nějakém smlouvou dohodnutém místě. Uvádí, že jeho pracovištěm byly stavby po celé ČR a každodenní návrat autojeřábu do B., resp. do areálu pronajímatele, by byl nereálný a znamenal by další zvýšení provozních nákladů a větší opotřebení předmětu nájmu. Odvolacímu soudu vytýká, že se nezabýval odpovědností žalobce, který si nesjednal pojištění ani nepřenesl na nájemce povinnost předmět nájmu pojistit. Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., napadené rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není důvodné.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle odst. 2 tohoto ustanovení škoda je způsobena právnickou nebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena. Podle odst. 3 tohoto ustanovení odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Odvolací soud nepochybil, když dovedl odpovědnost žalovaného za vzniklou škodu podle § 420 obč. zák., i když ne zcela přesně vystihl, v čem spočívá protiprávnost jeho jednání. V dané věci je jednoznačné, že žalovaný si od žalobce pronajal autojeřáb na dobu určitou. Základní povinností nájemce je po skončení nájmu vrátit věc pronajímateli. Tuto povinnost žalovaný nesplnil a nebyl schopen ji splnit ani dodatečně, neboť v době, kdy měl věc v nájmu, mu byla odcizena. Samozřejmě platí, že žalovaný není odpovědný za odcizení, jehož se nedopustil, nýbrž vůči žalobci je odpovědný za újmu, vzniklou tím, že mu jeho věc nevrátil. Porušení právní povinnosti žalovaného spočívá tedy nikoliv v tom, jakým způsobem pečoval o ochranu předmětu nájmu, tj. v plnění speciální prevenční povinnosti ohledně najaté věci podle § 670 obč. zák., nýbrž zásadním je porušení právní povinnosti stanovené nájemní smlouvou vrátit pronajímateli předmět nájmu po uplynutí sjednané doby. V příčinné souvislosti s tímto porušením vznikla žalobci škoda, neboť jeho majetkový stav se snížil o hodnotu nevráceného autojeřábu. Odpovědnost žalovaného za škodu vzniklou žalobci se tedy odvozuje z porušení smluvní povinnosti pronajatou věc po uplynutí sjednané doby pronajímateli vrátit. To platí i za situace, že nemožnost žalovaného vrátit předmět nájmu pronajímateli – a splnit tak svůj závazek – způsobila jeho odcizením třetí osoba (nezjištěný pachatel). Případná odpovědnost tohoto pachatele, která se odvíjí od jiných skutkových okolností než v případě žalovaného, však nevylučuje odpovědnost žalovaného vůči žalobci za porušení smluvní povinnosti.

Ustanovení § 420 odst. 3 obč. zák. vyjadřuje zásadu předpokládaného (presumovaného) zavinění; prokázal-li škůdce, že škodu nezavinil, odpovědnosti se zproští. Zavinění je definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě. Presumpce zavinění se týká nevědomé nedbalosti, kdy škůdce nepředvídal možnost způsobení škody, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Na základě výsledků řízení lze přisvědčit odvolacímu soudu v tom, že ve srovnání se smluvně zajištěnou možností parkovat autojeřáb v areálu pronajímatele žalovaný vůz parkoval na místě méně chráněném. Neprokázal tedy, že vznik škody nezavinil, neboť vzhledem ke všem okolnostem mohl a měl předpokládat, že odstavení motorového vozidla na nezajištěné, pouze nepřímě osvětlené ploše, není dostatečným zabezpečením proti možnému poškození či krádeži.

Vytýká-li dovolatel odvolacímu soudu, že se nezabýval mírou rizika pronajímatele a jeho spoluodpovědností, když předmět nájmu nebyl pojištěn pro případ odcizení, je třeba uvést, že žalobce žádnou povinnost (ani smluvní vůči žalovanému) pojistit motorové vozidlo neměl. Po dobu sjednaného nájmu věc užívá nájemce, má ji ve své dispozici a měl by si být si vědom toho, že odpovídá i za škody způsobené osobami, kterým umožnil k pronajaté věci přístup (§ 683 odst. 1 obč. zák.). Skutečnost, že vozidlo nebylo pojištěno, nemůže proto v daném případě založit spoluzavinění žalobce na vzniku škody ve smyslu ustanovení § 441 obč. zák.

Ze shora uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů věcně správný, a proto Nejvyšší soud dovolání žalovaného zamítl (§ 243b odst. 2, věta před středníkem, o. s. ř.).